

PUNANE RAAMAT

**PHILIP K.
DICK**

MEES KÕRGES LOSSIS

Inglise keelest tõlkinud Karin Suursalu

Originaali tiitel:
Philip K. Dick
The Man in the High Castle
Penguin 2015

Toimetanud Piret Klaus
Sarja kujundanud Jüri Jegorov
Disainer Villu Koskaru

Copyright © 1962, Philip K. Dick
Copyright renewed © 1990, Laura Coelho, Christopher Dick, Isa Dick
All rights reserved
Tõlge eesti keelde © Karin Suursalu ja Tänapäev, 1993, 2016

ISBN 978-9949-27-985-2
www.tnp.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

SISSEJUHATUS

5

Philip K. Dicki romaanides pole miski nii, nagu see näib olevat. 1928. aastal Californias sündinud Dick käsitles oma teostes põhiliselt eksistentsialismiprobleeme, näiteks reaalsuse olemust ja meie kohta selles reaalsuses. Dicki maailmade elanikud ei sarnane teiste tuntud ulmekirjanike, näiteks Asimovi ja Clarke'i aja ning ruumi kangelastega. Pigem osutuvad nad ülikeeruliste süsteemide abituteks ohvriteks. Dickil on korda läinud äratada meis kaastunnet õnnetute heidikute vastu, olgu tegemist vaimuhaige roboti või edutu ärimehega, kes näevad vaeva, et mõista seda, mida neile pole mõista antud. Dicki teoste tegelaste tõelus on hägustunud, olgu narkootikumide või millegi muu tõttu, ja nad satuvad tihti hullumeelsuse piirile. Dicki märkimisväärsemad romaanid „Martian Time-Slip”, „Three Stigmata of Palmer Eldritch”, „Kas androidid unistavad elekt rilammastest” (selle ainetel on valminud film „Blade Runner”) ja „Mees kõrges lossis” viivad meid tema ainulaadsesse ebamäärasuse maailma.

Ka Dickil endal elus ei vedanud. Ta õppis kirjandust Berkeley California ülikoolis, kuid ei lõpetanud seda. Ta töötas plaadikaupluse müüjana. 1952. aastal avaldati trükis tema esimene ulmelugu, lühijutt pealkirjaga „Beyond Lies the Wub”. Järgnevatel aastatel ilmus

Dicki sulest hulk ulmenovelle. Enne 1960. aastat oli ta avaldanud üle 90 novelli ja kuus romaani. Järgmise kümne aasta jooksul kirjutas Dick veel 20 romaani ning mõned novellid. Sellesama kümne aasta jooksul jõudis kirjanik neli korda abielluda ja ka neli korda lahutada. Dick tarvitas narkootikume ning viibis pidevalt kummitusliku tõeluse ning ebatõeluse ähmaseil piirimail. Uskudes, et ta sureb kirjutusmasina taga, jõudmata maailmale öelda kõike, mida tahab, tegeles Dick loometööga kakskümmend neli tundi ööpäevas.

1972. aastal abiellus kirjanik viiendat korda. See abielu muutis palju nii tema elus kui ka loomingus. Dicki teoste tegelaskujud muutusid inimlikumaks, tema maailmavaade hingestatumaks.

6 Dick oli väga viljakas kirjanik ja tema looming on mõjuvõimas. Kõik tema teosed on kirjutatud ainulaadses ja äratuntavas stiilis, ent nende kirjanduslik väärtus ei ole ühesugune. Austini Texase ülikooli kirjandusprofessor Lars Gustavsson on öelnud: „On põhjust uskuda, et tulevaste põlvede kirjandusloolased nimetavad kuuekümnendate aastate Ameerika kirjandust Philip Dicki perioodiks.”

Jan Wallenius

1

Härra Robert Childan oli terve nädala murelikult postisaadetist oodanud, ent väärtuslik läkitus Kaljumägedelt polnud ikka veel pärale jõudnud. Kui ta reede hommikul kaupluse lahti tegi ja nägi postiluugi all põrandal üksnes kirju, mõtles ta: peagi tuleb vihane klient.

Kallanud endale lahustuvat teed, võttis Childan harja ja hakkas põrandat pühkima. Peagi oli Ameerika Kunstikorporatsiooni müügihoone uueks äripäevaks tipp-topp korda seatud. Kassa oli vahetumünte täis, vaasis olid värsked peiulilled, raadiost kostis tasast muusikat. Väljas ruttasid ärimehed piki Montgomery Streeti kontorite poole. Taamal sõitis tramm, Childan jättis pühkimise pooleli ja vaatas sellele mõnuga järele. Pikkade kirevate siidkleitidega naised ... neid vaatas ta samuti. Siis helises telefon. Childan pöördus ja võttis kõne vastu.

„Jaa,” kostis torust tuttav hääl vastuseks tema tervitusele. Childani süda vajus saapasäärde. „Tagomi räägib. Kas kodusõja nekrutite värbamise plakat, mille teilt tellisin, on juba kohal? Kas teil on meeles, et tegelikult oleksin ma pidanud selle juba eelmisel nädalal kätte saama?” Järsk noriv hääletoon püsis vaevu viisakuse ja kombekuse piirides. „Selle eest ma teile tagatisraha maksingi. Te

ju teate, et plakat oli mõeldud kingituseks. Ma seletasin seda teile. Kingisaaja ootab.”

„Tegin oma kulul põhjalikke järelepärimisi, härra Tagomi, kuid nagu teate, saadetakse see pakk meile kaugelt, ning seetõttu ...”

Tagomi katkestas teda: „Järelikult pole saadeti veel kohale jõudnud?”

„Ei, härra Tagomi.”

Jäine vaikus.

„Ma ei saa kauem oodata,” teatas Tagomi.

„Arusaadav, härra.” Childani morn pilk peatus kaupluseaknal. Selle taga säras soe päev ning kõrgusid San Francisco ametiasutused.

8

„Järelikult tuleb teil tellitud kaup millegi muuga asendada. Mida soovitate, härra Childani?” Tagomi hääldas nime meelega valesti. Looritatud solvang pani Childani kõrvad õhetama. Järjekordselt oli talle koht kätte näidatud, adus ta üdini alandatult. Robert Childani varjatuimad püüdlused, hirmud ja läbielatud piinad tungisid esile, otsisid väljapääsu, matsid ta enda alla ning halvastasid ta keele. Ta hakkas kogeleva, telefonitoru hoidev käsi muutus higist kleepuvaks. Kauplust täitis peiulilide hõng, muusika mängis edasi, kuid Childan tundis, nagu langeks ta põhjatusse sügavikku.

„Mnjah ...” suutis ta lõpuks vaevaliselt pomiseda. „Koorekirn. Jäätisemasin 1900. aastatest.” Mõte ei töötanud. Et selline põnts pidi teda tabama just nüüd, kui kõik hakkas juba ununema; just nüüd, kui õnnestus end veenda, et kõik läheb hästi. Ta oli kolmekümne kaheksa aastane ja mäletas veel sõjaeelseid päevi, noid teistsuguseid aegu. Franklin D. Roosevelti ja maailmanäitust, kogu tollast parimat maailma. „Tohin ma teile mõningaid esemeid näha tuua, mis võiksid ehk huvi pakkuda?” päris ta pominal.

Kohtumine määrati kella kaheks. Pood tuleb sulgeda, mõtles Childan toru hargile asetades. Mis parata. Niisugustele klientidele peab meele järele olema, sest neist sõltub äri edukus.

Närvipingest vabisedes märkas Childan äkki, et ta polegi kaupluses üksi. Sisenenud oli paarike. Noormees ja neiu, mõlemad kenad ja hästi rōivastatud. Täiuslikud. Childan kogus end ja astus neile vastu, näol lahe naeratus, nagu amet nõudis. Noored olid kummargil leti kohal, uurisid väljapandud esemeid lähemalt ja olid kätte võtnud võluva tuha-toosi. Abielupaar, oletas Childan. Elavad muidugi Udulaamade linnas, Belmonti kohal kõrguvas uues luksusklassi elamurajoonis.

„Tere,” ütles ta ning tundis meeleolu paranevat. Noored naeratasid vastu ja nende lahkes naeratuses polnud jälgegi üleolekust. Esemed letil, kindlasti parimad kogu rannikul, olid neile muljet avaldanud. Childan märkas seda ja rōõmustas. Need inimesed tundsid asja.

„Tõesti suurepärased eksemplarid, härra,” lausus noormees.

Childan kummardas sundimatult.

Noorpaar seiras teda endiselt soojal sõbralikul pilgul. Nende silmis säras rōõm kunstiteoste imetlemisest, rōõm, et kellelgi on nendega üks maitse, et nad saavad oma rahulolu jagada; nende silmad tänasid Childanit ilusa vaatepildi eest, selle eest, et nad tohivad esemeid pihku võtta ja lähemalt uurida ka juhul, kui nad midagi ei osta. Jah, Childani arvates oskasid nad tema kauplust hinnata: siin ei pakutud tavapärasest turistide pudipadi, nagu punapuidust plaadikesed kirjaga „Muii metsad, Marini maakond, AVOO” või naljakad märgikesed või lapsikud sõrmused või postkaardid või sil-lavaated. Tüdruku silmad – need olid tõesti erilised, suured, tumedad. Childan tundis, et võiks temasse armuda. Oleks alles tragöödia, selletagi oli elu juba küllalt raske. Toredad mustad juuksed, lakitud küüned, kõrvades rippusid pikad vasest kõrvarõngad.

„Teie kõrvarõngad,” pomises Childan. „Ega need juhuslikult meie poest ole?”

„Ei,” kõlas vastus. „Kodust.”

Childan noogutas. Tema poes polnud moodsa Ameerika kunsti, siin oli esindatud üksnes minevik. „Kas tulite siia kauaks?” uuris ta. „Siia meie San Franciscosse?”